

Excavacions a la vila romana de Vilauba (Camós, Girona) 1979-1983

ASSUMPTA ROURA, SIMON KEAY

INTRODUCCIÓ

L'excavació de la vila de Vilauba és un projecte en què col·laboren estudiants i arqueòlegs catalans i britànics. El Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i els ajuntaments de Banyoles, Camós i Porqueres van comprar el terreny on es troba el jaciment i La Generalitat de Catalunya dóna les subvencions que permeten excavar.

El grup britànic treballa finançat per les universitats de Londres, Bradford i Durham, l'Acadèmia Britànica i la Societat d'Antiquaris. Aquest treball conjunt iniciat el 1979 és el resultat d'uns contactes entre Simon Keay i arqueòlegs catalans que es van produir el 1978. Entre altres coses en va resultar la introducció de forma pràctica a Catalunya d'un nou mètode d'excavació, el sistema Harris, i també l'inici de prospeccions arqueològiques de forma sistemàtica per la comarca de Banyoles.

La vila romana de Vilauba es troba a la vall de Pujarnol, en un petit turó amb subsòl d'argila. El turó té un petit rierol al sud i n'hi ha un altre en els límits de la vall. Les excavacions realitzades han demostrat també de forma clara que es van haver de fer terrasses en el turó i que l'edifici es va haver de construir adaptant-lo a la topografia.

Una àmplia visió del jaciment, recorrent-lo i recollint la ceràmica i fent també proves de resistivitat (R. Jones, S. Keay, J. M. Nolla i J. Tarrús, 1982) ha demostrat que l'àrea màxima coberta pel jaciment era d'uns 5985 m². El jaciment fou descobert el 1932 quan es feia l'actual carretera de Banyoles a Pujarnol. Les excavacions, però, no es van iniciar fins el 1978, sota la direcció de Josep M. Nolla, Josep Tarrús i Júlia Chinchilla, amb caràcter de prospecció.

Les actuals excavacions s'han concentrat bàsicament en el Camp Alt (Camp Blanc); s'han fet quatre trinxeres en el Camp Baix (Camp Llopart). Cal precisar que les diferències entre Camp Alt i Camp Baix són degudes

a la divisió de l'àrea que va quedar migpartida al fer-se la carretera. La comunicació que fem a continuació és el resultat del treball realitzat a Vilauba.

FASES

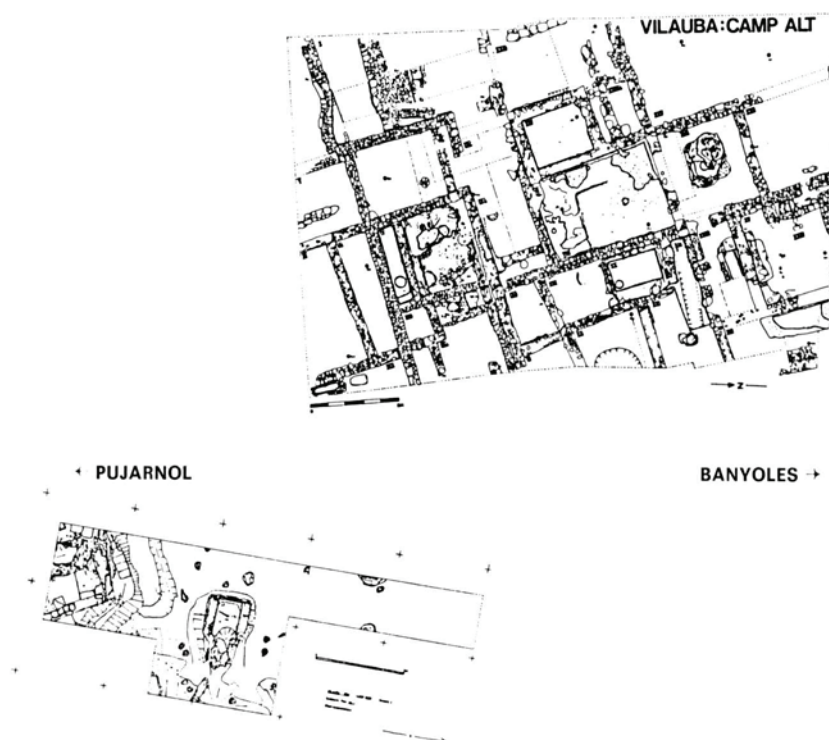
Fase I. Antecedents

Es caracteritza per activitats que encara no són conegudes. L'únic element que s'hi pot reconèixer és un fossat omplert amb deixalles domèstiques i ceràmica; també hi ha dispersió de ceràmica republicana del moment de fundació i dels seus nivells residuals per tot el jaciment.

Datada entre el segle II y el segle I a.C.

Fase IIA i IIB. Fundació de la vila

La falda del turó té terrasses i a sobre hi ha el complex d'edificacions. La terrassa més elevada es distingeix amb un conjunt d'habitacions amb

forma de L amb dos amples passadissos. Això queda tancat per dos murs de contenció molt sòlids a les bandes sud i est (Hab. X i XVI).

El conjunt d'habitacions més a l'oest i el passadís adjacent probablement fou utilitzat per ús domèstic (*villa urbana*) i el conjunt més a l'est per a zona de treball (*villa rústica*).

Més al sud s'hi construí un petit complex termal o industrial, caracteritzat com a mínim amb dos dipòsits/*piscinae* i un forn de calç (Camp Baix).

Encara que la naturalesa d'aquests edificis no és pas particularment impressionant, la descoberta d'una inscripció commemorativa amb el *nomen* imperial de CAESARI, suggereix que durant aquesta fase el jaciment podia haver tingut alguna importància especial.

Aquesta fase es data entre algun moment del final del segle I a.C. i abans de mitjans del segle I d.C.

Fase III. Expansió de la vila

Durant aquesta fase, la planta original de la vila va canviar de forma considerable. Mentre que el mur de contenció es va conservar a la banda est de la vila, l'ample mur de contenció de la banda sud es va inutilitzar i es va cobrir. Posteriorment s'hi va construir una altra filera d'habitacions, corrent al costat i cap el nord del corredor est-oest de la Fase II.

A més, l'habitació més al sud del conjunt est-oest de la Fase II es va eixamplar. Finalment, algunes habitacions de la zona més nord del jaciment estaven abandonades i s'hi va fer un pou i un pou de ceràmica.

La fase es pot datar entre mitjans de segle I d.C. i el segon quart del segle IV d.C.

Seguidament tingué lloc un període de contracció de la vila. La data més antiga de la contracció de l'àrea ocupada per la vila és de la segona meitat del segle III d.C. quan el complex termal/industrial fou abandonat al igual que la major part del que estava ocupat en l'àrea del Camp Baix.

A mitjans del segle IV, algunes parts de la vila urbana i de la rústica són abandonades, es van treure els paviments i van caure els teulats. El forn també es va inutilitzar i es va destruir molta part de la vila en aquest moment.

Fase IV. Renaixement de la vila

Es caracteritza per una expansió de les habitacions de la Fase II a la vila urbana. També es va construir un petit *torcularium* (premsa) en el sector sud de la vila rústica mentre que l'àrea nord fou reestructurada extensivament. En una de les habitacions s'hi van fer una sèrie de petits dipòsits i probablement tenia dos pisos connectats per una escala.

Aquesta fase es data en un moment de finals del segle IV d.C. No obstant, el caràcter de la vila urbana sembla que ha canviat, així veiem com

el pati fou usat per enterraments ocasionals: fins ara en tenim com a mínim 2 exemples que es poden datar una mica abans del segle IV d.C.

Fase V. Etapa visigoda

Aquesta fase es caracteritza per dos importants canvis estructurals en relació a l'estructura de la Fase IV. Primer, el petit *torcularium* fou reemplaçat per un altre de més elaborat amb una cisterna i una habitació adjacent per a la preparació de les olives abans de premsar (habitació de la *mola olearia* Habs. II, IV, I).

En segon lloc es va fer un nou paviment d'*opus signinum* en una habitació d'una fase anterior, de la Fase III, i destinada a algun ús agrícola (Hab. VII). La resta dels edificis de la vila rústica continuaren utilitzant-se com abans: No obstant, a la vila urbana les dimensions del pati es van reduir.

Està datada entre el 500 i el 550 d.C.

Fase VI. Darrera ocupació visigoda

Aquesta fase és més que res, diversos canvis estructurals dels quals no se'n pot datar cap de forma estricta. Amb tot, en base a una estratigrafia relativa hi ha estructures que es poden datar com posteriors a la Fase V i que probablement es poden datar en el segle VII d.C.

A la vila rústica, la Fase V del paviment del *torcularium* mostra senyals d'haver estat refet. A l'Hab. VIII una sèrie de forats de pal assenyalen que s'hi va construir una cabanya de fusta. Hi hagué petits canvis en la resta de l'edificació.

ABANDONAMENT

Fou un procés deliberat que inclou la desfeta de les estructures que hi havia dretes i la destrucció dels murs per a reutilitzar les pedres. Això ha fet pensar que el material de construcció de Vilauba fou utilitzat en algun lloc proper.

La data d'abandonament no es coneix amb certesa, ha d'haver ocorregut en el segle VII o VIII d.C.

BIBLIOGRAFIA

- NOLLA, J. M., i TARRÚS, J.: Noves excavacions a la vila romana de Vilauba (Camós). *Revista de Girona*, 90, 1980, pp. 17-24.
- JONES, R.; KEAY, S.; NOLLA, J. M., i TARRÚS, J.: The late Roman villa of Vilauba and its context. A first report on field-work and excavation in Catalunya, north-east Spain, 1978-1981. *Antiquaries Journal*, LXII: ii, pp. 245-282, any 1982.